Yüzük Takmaya Dâir Fıkhî Hükümler – 1. Bölüm

[quote width=”auto” align=”left|right|none” border=”COLOR” color=”BLUE” title=”EDİTÖRÜN NOTU”]Hüsamettin Vanlıoğu Başkanlığında İsmailağa Fıkıh Hey’eti tarafından yayımanmış olan ve yüzük takmak hakkındaki fıkhî hükümleri bildiren bu yazıyı 3 bölüm hâlinde paylaşıyoruz. Yazının 2. ve 3. bölümleri ikişer gün aralı olarak yayına girecektir. Mevlâ Te’âlâ istifadeyi nasip etsin. [/quote]

Allah Teâlâ’ya sonsuz hamd, onun Resulüne ve Resulüne tabi olan al, ashab ve ümmetine selat-u selam olsun.

Altın yüzük

Fakihler, altın hakkında rivayet edilen birçok sahih hadisi şerife dayanarak altın yüzük takmanın kadınlar için helal, erkekler içinse haram olduğuna dair söz birliğine varmışlardır.

Ebu Musa El’eşari’den (Radıyallahu Anh) rivayet edilen bir hadisi şerifte Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor: “Altın ve ipek ümmetimin kadınlarına helal, erkeklerine haram kılındı.”[1]

Ebu Hureyre (Allah ondan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’in altından edinilen yüzüğü yasakladığını rivayet etmiştir.[2]

Erkek çocuğun takmasının caiz olup olmadığına dair âlimler arasında görüş ayrılığı vardır. Ezcümle:

Hanefi Mezhebine göre; anne-babası veya yetkili kişinin, erkek çocuğunun altın yüzük takmasına müsaade etmesi mutlak olarak tahrimen mekruhtur. Bu hususta Cabir’den (Radıyallahu Anh) rivayet edilen şu hadis-i şerifi delil aldılar. Şöyle ki;

Cabir (Allah ondan razı olsun) buyuruyor ki; “Biz altını erkek çocuğun üzerinden soyar alır, kız çocuğunun üzerinde bırakırdık.[3]

Şarap içmek haram olduğu gibi çocuklara içirmek de haramdır. Aynen bunun gibi erkeklerin altın takması haram olduğu gibi çocuklarının takmalarına müsaade etmeleri de caiz değildir.”[4]

Şafii Mezhebinde esas görüşe göre altın yüzük takma konusunda buluğ çağına ermeyen çocuk, bu konuda kadın hükmünde kabul edilmiştir. Çünkü küçük çocuk altının kadınımsı bir özellik taşıdığını anlayacak konumda değildir. Dolayısıyla bayram olsun, olmasın velisinin altın veya gümüş takı takınan çocuğuna göz yumması caizdir.[5]

Maliki Mezhebinde tercih edilen görüşe göre erkek çocuğun altın yüzük takmasına müsaade etmek mekruhtur. Çünkü velileri, çocuklar hakkında sorumludurlar.[6] Maliki Mezhebinde bir diğer görüşe göre ise haramdır.

Hanbeli Mezhebinde farklı görüşler vardır. Hanbeli mezhebine mensup âlimlerin bir kısmı, yukarıda zikrettiğimiz ilk hadisteki genellemeye ve ikinci hadiste Cabir'in (Allah ondan razı olsun) anlattığı sahabe uygulamasına dayanarak erkek çocuğun altın takı takınmasına müsaade etmenin velisi adına caiz olmayacağını ifade etmişlerdir. Diğer bir kısım âlim ise çocuğun mükellef olmadığını dikkate alarak altın takı takmasına velisinin müsaade etmesini mubah görmüştür.[7]

Gümüş Yüzük

Kadının altın veya gümüş yüzük takmasının caiz olduğuna dair her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir. Erkeğin gümüş yüzük takması hangi durumlarda ne kadar ve nasıl takması fakihler tarafından ele alınmış ve farklı neticelere varılmıştır. Ezcümle:

Hanefiler bu hususta rivayet edilen hadis-i şeriften dolayı caiz olduğuna hükmetmişlerdir. Şöyle ki;

İbn Ömer (Allah onlardan razı olsun) anlatıyor: "Allah Resulü (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) gümüşten bir yüzük edindi[8]. Bu yüzük (vefat edinceye kadar) Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in parmağındaydı. Ondan sonra (hilafeti döneminde) Ebubekir'in (Allah ondan razı olsun) elinde, sonra (hilafeti boyunca) Ömer'in (Allah ondan razı olsun) elinde, sonra Eris kuyusuna düşene kadar Osman'ın (Allah ondan razı olsun) elindeydi. Yüzüğün üzerinde "Muhammed Allah'ın Resulüdür" şeklinde nakşedilmiş yazı vardı."[9]

Buna rağmen Hanefi Mezhep âlimleri sultan, kadı ve mühür basmaya ihtiyaç duyan kimselerin yüzük kullanmasını daha faziletli görürken böyle bir ihtiyacı olmayanların yüzük kullanmamalarının daha faziletli olacağını söylemişlerdir.[10]

Hanefi ulemasının büyüklerinden et-Tahavi ise (Allah ona rahmet etsin) Meani'l-Asar isimli eserinde "Yüzük takma hususunda sultan veya diğer insanlar arasında fark yoktur. Çünkü altın ve gümüş kullanmayı yasaklayan eserlerde sultan ve diğer insanların müsavi olduğunu görüyoruz. Kıyasın gereğine göre gümüş yüzük kullanma hususunda sultan ile diğer insanlar arasında bir ayırım olmamalıdır. Zira sultan Müslümanların mallarını mühürlemeye ihtiyaç duyduğu gibi diğer insanlarda kendi mallarını ve kitaplarını mühürlemeye ihtiyaç duyarlar.[11]

Şafiî Mezhebine göre: yetki sahibi olsun, olmasın erkeğin gümüş yüzük kullanması caiz hatta sünnettir.[12]

Mâlikî Mezhebine göre; erkeğin yüzük kullanmasında bir beis olmayıp caizdir. Hatta Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'e tabi olmak kastıyla yapılırsa mendup olur. Ancak kibir, gösteriş veya hava atmak gibi nefsani duygularla takılması caiz değildir.[13]

Ahmet b. Hanbel'den (Allah ona rahmet etsin) rivayet edilen "Erkeğin gümüş yüzük kullanmasında beis yoktur" sözünün zahirinden anlaşılan Hanbelî Mezhebine göre mubah olduğudur.[14]

Altın ve gümüş dışındaki madenlerden edinilen yüzük

Hanefî Mezhebine göre demir, kurşun, bakır, sarı ve pirinç madeninden yapılan yüzüğü takmak erkek ve kadın için tahrimen mekruhtur. Bu madenlerden yapılan yüzüğün takılmasının tahrimen mekruh olmasının dayanağı şu hadisi şeriftir:

Sünen sahipleri Abdullah b. Büreyde'den, onun da babasından (Allah ondan razı olsun) naklettiği bir senetle rivayet ederler ki; bir kişi, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'e geldi. Parmağında sarı bakırdan yapılmış bir yüzük vardı. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona: "Bana ne oluyor ki senden putların kokusunun geldiğini hissediyorum?" dedi. Bunun üzerine kişi parmağından o yüzüğü çıkarıp attı. İkinci kez Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'e geldiğinde parmağında demirden bir yüzük vardı. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona : "Bana ne oluyor ki, senin üzerinde cehennem ehlinin süsünü görüyorum" dedi. Kişi onu da çıkarıp attı ve: "Ey Allah'ın Resulü, peki hangi maddeden yüzük edineyim?" diye sorunca Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Gümüşten bir yüzük tak, fakat ağırlığı bir miskali geçmesin" buyurdu.[15]

Görüldüğü gibi hadis-i şerifte erkek, kadın ayırımı yapılmadan pirinç yüzük için putların imal edilmesi üzerinde durulmuş, demir yüzük için ise cehennem ehlinin takısı olması üzerinde durulmuştur. Buna dayanarak âlimler putların imalinde kullanılan kurşun, bakır vb. madenleri de pirinç madenine ilhak edip tahrimen mekruh hükmü vermişlerdir.[16]

İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin) Kitabu'l-Asar isimli eserinde şöyle demiştir: "Altın ve demir yüzük takmak bizim hoşumuza gitmez, ayrıca erkeğin gümüş dışında hiçbir takı takması güzel değildir. Kadının ise altın takı takmasında da bir beis yoktur. Bu, Ebu Hanife'nin de (Allah ona rahmet etsin) görüşüdür[17].

Muvatta rivayetinde İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin) "Erkekler altın, demir ve sarı madeninden yapılmış yüzük takamazlar, ancak gümüş yüzük takabilirler. Kadınların ise altın yüzük takmalarında bir beis yoktur" demiştir.[18]

El-Hidaye sahibi İmam el-Merğinanî konuya ilişkin İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin)'in Cami'u's-Sağir isimli eserindeki "Erkek ancak gümüş yüzük takabilir" ifadesinden taş, demir ve kurşun yüzük takmanın haram olduğunu anlamış ve şöyle demiştir: Bazı fakihler yeşbten (yeşim taşından) yapılan yüzüğü takmanın caiz olduğunu iddia ettiler. Gerekçe olarak da bunun taş gibi ağır olmadığını göstererek taş hükmünde olmayacağını öne sürdüler. Fakat (bana göre) Cami'u's-Sağir isimli eserde geçen mutlak ifade her türlü taşın haram[19] olmasını gerektirir.[20]

İla'i Sünen sahibi Zafer Ahmed el-Osmani et-Tehanevi konu hakkındaki görüşleri, delillerini, kendi itirazlarını ve kanaatini çok güzel yaklaşımlarla uzun uzadıya şu şekilde ifade etmiştir: Tenviru'l-Ebsar sahibi Timurtaşi diyor ki; Kişi gümüş dışında taş, altın, demir ve pirinç gibi madenlerden mamul yüzük takmaz. İbn Abidin ise Reddü'l Muhtar nam eserinde İmamı Muhammed'in "Ancak gümüş yüzük takabilir" sözündeki sınırlamasını delil

alarak söylenenlere kurşun ve cam maddesini de eklemiştir.

Mebsut sahibi İmam Serahsi yeşim taşı ve akikten yapılmış yüzük takmanın caiz olduğunu sahih kabul etmiş, Kadıhan da İmam Serahsinin görüşüne meyletmiştir.

Ed-Dürer ve'l-Ğurer sahibi Molla Hüsrev Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in "Akik yüzük takın. Çünkü o mübarektir" ve "Allah resulü akik yüzük takardı." hadislerine dayanarak diğer taşlardan yapılmış yüzüğü takmanın da caiz olduğunu söylüyor. Ve şöyle diyor: Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'den kavli ve fiili olarak akik yüzük takmakla ilgili rivayetler sabit olunca, sair taşlardan imal edilmiş yüzük takmanın cevazı da sabit olur. [21] Çünkü o taşla bu taş arasında fark yoktur. İmamı Muhammed'in (Allah ona rahmet etsin) sınırlandırmasına ise, o altına nispetle söylediği bir hükümdür diye cevap vermektedir.[22]

2. BÖLÜM 6 KASIM 2015 CUMA GÜNÜ

---

[1] Musannef Abdürrezzak, bab'ül harir ve'd-dibac 11/68

[2] El-Buharî, babu havatîmu'z-zeheb, hadis no: 5525, 5526. Müslim, bab fi tarhi hatemi'z-zeheb. Hadis no:5591

[3] Ebu davud 4/84

[4] Zeynuddin İbn Nüceym, el-Bahru'r-Râik, 8/217

[5] Esne'l-Metâlib Şerhi Ravdi't Talib 1/380

[6] El-İstizkar 8/392

[7] El-Mübdi' Şerhu'l-Mükni, 1/329

[8] Kisra ve Kayser'e mektup göndermek isteyince kendisine onlar mühürsüz mektup kabul etmezler denilmiş Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) de gümüş yüzük edinmiştir.

[9][9]Sahih-i buhari babı nakşı hatem 5/2204; 5535

[10] Burhanuddîn Ebu'l-Me'alî ibn Mâze, el-Muhîtu'l-Burhânî 5/200

[11] Ahmed b. Muhammed Ebu Cafer et-Tahâvî, Şerhu Me'ânî'l-Âsâr 5/387

[12] El-Havi li'l-Fetava 1/74

[13] Haşiyetü Advi, 2/587

[14] Keşşafü'l-Kina' 2/237

[15]Ebu Dâvud, babu ma cae fi hâtemi'l-Hadid, hadis no: 4225

[16] Burhanuddîn Ebu'l-Me'alî ibn Mâze, el-Muhîtu'l-Burhânî 5/199

[17] Muhammed b. El-Hasen eş-Şeybâni, Kitâbu'l-Âsâr, babü't-tehattümi bizzehebi velhadidi veğayrihi ve nakşi'l hatem 2/727

[18] Muvattâ Mâlik bi rivayet-i Muhammed b. El-Hasen, bab; ma yükrahü minettehattümi bizzehebi; Abdulhayy el-Leknevî, et-Ta'liku'l-Mümecced ala Muvatta Mâlik bi rivayet-i Muhammed 3/328

[19]Hidaye üzerine şerh yazan Fethu'l-Kadir sahibi İbn Hümam'ın vefatından sonra kaldığı yerden Netaicu'l-Efkâr ismiyle şerh yazmaya devam eden Kadızade iki görüşe de itiraz edip diyor ki; "Yeşbten mamul yüzük takmanın haram olmadığına delil olarak taş olmadığını ileri sürmek yersizdir. Çünkü demir ve pirinç gibi taş olmadığı halde takılması haram madenler vardır. Ayrıca altın, demir ve pirinçten yapılan yüzüğün yasak olduğuna dair dair hadis varit olduğu gibi taştan mamul yüzük hakkında nas varit olmamıştır ki taş olmasını yasaklamaktaki maksat, haram oluşu nasla sabit olan bir şeyden kaçınmak olsun. Bilakis akik gibi bir kısım taşların takılmasının cevazı hakkında "Peygamber akik yüzük takardı" ve "Akik yüzük takın. Çünkü o mübarektir." gibi haberler bulunmaktadır. Dolayısıyla yeşim taşından yapılan yüzüğü takmanın haram olmadığına hükmeden kimselerin iddialarını ispat sadedinde yeşbin taş olduğunu ispata teşebbüs etmeleri, taş olduğunu inkâr etmekten daha faydalıdır. Bu sebeple Kadıhan hem Cami-i Sağir şerhinde hem Fetavasında "kitabın ifadesinden anlaşılan yeşim taşından yapılmış yüzük takmanın mekruh olmasını gerektirse de sahih olan takılmasında beis olmadığıdır. Çünkü bu hadislerde yasaklanan altın, demir ve pirinç değildir, bilakis taştır. Üstelik Peygamberimizden akik yüzük taktığı rivayet olunmuştur" der.

[20]Burhanuddin Ebu'l-Hasen el-Merğinânî, El-Hidâye 4/82

[21]Reddü'l Muhtar isimli eserin sahibi İbn Abidin, Molla Hüsrev'in görüşüne şu şekilde reddiye de bulunuyor; Demir ve pirinç yüzük takmayı yasaklayan hadis-i şerifin gerekçesi başka madenlerden yapılmış yüzükleri de kapsamaktadır. Akik yüzüğün caiz olmasına dair gelen rivayet, belki müçtehide göre sabit değildir veya mercuh duruma düşmesini gerektirecek racih bir başka delil vardır. Üstelik geride geçtiği gibi akik ve yeşim taşı, taş değillerdir. Kalkıp da bunlara başkalarını kıyas etmek ise delile muhtaçtır. Müçtehide tabi olmak bir yerde nassa tabi olmaktır. Çünkü hiçbir müçtehit kendi kafasından bir şeye hükmetmemiştir. Bilakis her daim nassa tabi olmuştur. İfadelerin ne manaya geldiği çok iyi bilen müçtehidin ibarelerini tevil etmek nizamdan ayrılmaktır. Eğer imamın kelamındaki sınırlama altına ait olsaydı, pirinç ve demir yüzük takmanın caiz olması gerekirdi. Hâlbuki müçtehidin muradının böyle olmadığı aşikârdır.

Tüm bu anlatılanlara bakılıp; demir ve pirinç yüzük takmayı meneden delil, demirin cehennem ehlinin takısı olduğuyla, pirinç ise putların imalinde kullanılmasıyla gerekçelendirilmiş, bu iki illet ise akik, yeşim taşı ve diğer cevherlerde bulunmadığına göre bunların yüzük olarak takılmaları yasaklanamaz denilebilir. İbni Abidin; Putlar, yeşim taşından da imal edilmektedir. Dolayısıyla (bu yönüyle) nasla açıkça ifade edilen pirinç madenine benzemiş oldu diyerek konuyu noktalamaktadır.

[22]Evet, özetle denilebilir ki; Adeten kendilerinden putların imal edildiği taşlar ortak illet sebebiyle pirinç madenine katılması mümkündür. Ama akik ve yeşim taşı da dâhil bütün taşları kapsayacak şekilde genelleme yapmak doğru değildir. Çünkü bunlardan adeten put imal edilmiyor. Nitekim Allah Resulü bakır cinsinden olduğu halde, gümüşü yasaktan istisna etmiştir. Çünkü putlar adeten gümüşten imal edilmemektedir. Bana (Zafer Ahmed Osmani) göre hak olan görüş İmam Serahsi ve Kadıhan'ın görüşüdür.

Molla Hüsrev'in zikrettiği " Akik yüzük takınız. Çünkü o mübarektir" ve "Allah resulü akik yüzük kullanırdı" hadisleri ne sahih ne de zayıf senetle sabit değillerdir. Yine delil olarak söylediği taşla taş arasında fark olmadığına göre bütün taşlardan mamul yüzük takılabilir sözü de doğru değildir. Çünkü bir takım taşlar put imalinde kullanılırken bir kısmı kullanılmamaktadır. Bu ise en büyük farktır. İbn Abidin'in söylediği ifadelerin ne manaya geldiğini çok iyi bilen müçtehidin ibaresini tevil etmek nizamdan çıkmaktır sözü de doğru değildir. Çünkü Serahsî ve Kadıhan gibi müevviller müçtehidin meramını çok iyi anlarlar.